

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2022-02-24

Reviderat 2022-10-17

Diarienummer 1668/20

Handläggare

Kaj Larsson

Telefon: 031-368 01 60

E-post: kaj.larsson@stadshuset.goteborg.se

Remittering av Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen:

Kommunstyrelsen remitterar stadsledningskontorets förslag till Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa gängkriminalitet, nyrekrytering och utvecklingen av parallella samhällen i enlighet med bilaga 1 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande till socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, grundskolenämnden, förskolenämnden samt idrotts- och föreningsnämnden.

Sammanfattning

Kommunfullmäktige gav i budget 2021 kommunstyrelsen i uppdrag att ta fram en långsiktig strategi för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg. Kommunstyrelsen beslutade 2021-10-27 § 820 att remittera förslag till handlingsplan till ett antal nämnder och styrelser samt externa aktörer. Stadsledningskontoret redovisar i föreliggande ärende ett reviderat förslag till handlingsplan. Revideringen utgår från inkomna remissvar.

Kommunstyrelsen beslutade 2022-05-04 § 398 att återremittera ärendet till stadsledningskontoret i enlighet med yrkande från D, L, M, C och särskilt yttrande från KD. Stadsledningskontoret har haft dialoger med berörda förvaltningar och genomfört revideringar av handlingsplanen. Ett nytt fokusområde har lagts till med insatser som fokuserar på tidiga och förebyggande insatser och ett fokusområde har kompletterats med ytterligare insatser vid förskolor och skolor. Med de revideringar som har gjorts bedömer stadsledningskontoret att beslutspunkterna i återremissyrkandet har omhändertagits.

Stadsledningskontoret har beaktat och värderat synpunkterna från remissinstanserna som består av nämnder, styrelser och externa intressenter. Samtliga nämnder och styrelser har tillstyrkt förslaget på handlingsplan. De synpunkter som inkommit berör framför allt att insatserna är tydliga gällande syfte, innehåll och ansvar.

Stadsledningskontorets bedömning är att det nya förslaget omhändertar flertalet av de synpunkter som inkommit i remissvaren. Handlingsplanen har ett tydligare fokus på indikerade insatser riktade till målgruppen. Samtliga insatser har förtydligats gällande

syfte, innehåll och ansvar. Vikten av samordning och samverkan har förstärkts i några av insatserna.

Stadsledningskontoret bedömer att det reviderade förslaget på handlingsplan, tillsammans med andra styrande dokument inom det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande området, kommer att bidra till att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Kostnaderna för gängkriminalitet är stora, såväl ur ett individperspektiv som ur ett samhällsperspektiv. I den forskningsöversikt som Brottsförebyggande rådet (Brå) gav ut 2017 framgår att brottslighet har stora kostnader, såväl materiella som emotionella. 2012 genomfördes nationalekonomiska beräkningar på vilka socioekonomiska kostnader gängkriminalitet för med sig. Enligt dessa beräkningar skapar en gängkriminell person som lever 15 år i en liknande miljö, samhällskostnader på cirka 23 miljoner kronor. Dessa kostnader kan jämföras med Göteborgs Stads kostnad för den dyraste och mest omfattande insatsen som staden gör tillsammans med samverkande myndigheter i de svåraste avhopparärendena. En sådan insats beräknas kosta cirka 1,2 miljoner kronor första året och cirka hälften andra året och har förhållandevis goda förutsättningar att lyckas. Även otrygghet bedöms ha höga kostnader för samhället, och vi vet idag att kriminella nätverk skapar otrygghet i framför allt de områden där de har sina utgångspunkter.

Insatser för att minska brottsligheten och öka tryggheten i Göteborg kan öka kostnaden i det korta perspektivet för staden som helhet, och i vissa fall mer specifikt för den nämnd eller styrelse som står för insatsen medan den kan ge positiva ekonomiska effekter för en annan verksamhet. På längre sikt anses dock trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete minska kostnaderna. Såväl utländsk som svensk forskning tyder på stora besparingar för samhället i de fall man kan förhindra att unga personer hamnar i en långvarig och intensiv brottskarriär. För att få fram resultat om den ekonomiska nyttan av brottsförebyggande åtgärder krävs dock studier som både lyckas mäta effekterna på brottsligheten av sådana åtgärder på ett pålitligt sätt och lyckas sätta tillförlitliga monetära siffror på dessa effekter. Sådana studier är ovanliga då de är svåra att få till stånd.

Göteborg ska vara en jämlik stad och det kräver ett långsiktigt och uthålligt arbete för att minska skillnader i livsvillkor. I dagsläget har kriminella nätverk tagit över lokalområdet i några områden i Göteborg Stad. Det innebär både otrygghet för invånarna och en minskad möjlighet för lokala näringsidkare att vara verksamma. En stad med mindre gängkriminalitet bedöms ha en positiv inverkan på både invånarnas och Göteborgs Stads ekonomiska situation.

I utredningen Kommuner mot brott (SOU 2021:49) framgår att kommunerna ska kompenseras för de skyldigheter som följer av förslaget om ny lag om kommuners ansvar för brottsförebyggande arbete. Lagen föreslås träda i kraft 2023-07-01. Utredningen föreslår att viss ekonomisk kompensation till kommunerna ska utgå i enlighet med den så kallade finansieringsprincipen. Vidare föreslås i utredningen att kommunerna ges möjlighet att ansöka om statsbidrag för väl motiverade och tidsbegränsade brottsförebyggande åtgärder som de identifierat behov av men som de av resursskäl annars skulle ha svårt att genomföra. På så sätt kan staten stimulera och bidra till ett aktivt brottsförebyggande arbete.

Socialnämnderna Hisingen, Nordväst och Sydväst har sedan 2021 tagit del av Socialstyrelsens statsbidrag avsett för sociala insatser till barn och unga i utsatta områden. 2021 erhöll Göteborgs Stad cirka 43 miljoner kronor. 2022 tilldelas cirka 40 miljoner kronor samt påfyllnadsmedel om ytterligare cirka 35 miljoner kronor till Göteborgs Stad. Den största andelen av rekviderade medel har fördelats till socialnämnderna Hisingen och Nordost (dnr 0138/22).

Nämnderna har valt att fördela dessa medel till olika insatser utifrån egna bedömningar av var de har störst effekt. Bland annat har nämnderna beslutat om utökning av antalet fältsekreterare, SSPF-koordinator, SIG-koordinator, skolsocionomer, förstärkning av den sociala barn- och ungdomsvården samt ökad samverkan med civilsamhället, insatser för att öka förmågan att förebygga hedersrelaterat förtryck och våld, arbete kring det kommunala aktivitetsansvaret samt för utveckling av arbetet mot otillåten påverkan.

Insatserna i handlingsplanen som socialnämnderna föreslår ansvara för ligger delvis i linje med syftet med ovanstående medel och har en nära koppling till en del av de aktiviteter som nämnderna finansierar med dessa medel. Respektive nämnd har möjlighet att göra bedömningar av vilka insatser som ska prioriteras inför 2024. Vissa av insatserna är idag helt eller delvis finansierade med tidsbegränsade statliga medel.

För att stärka tidiga och förebyggande insatser i staden enligt det nya fokusområdet i handlingsplanen bedömer stadsledningskontoret majoriteten av insatserna kan rymmas inom ram eller de statliga medlen enligt ovan. Utfallet och analysen av insatserna får visa vilka kostnader som krävs för att genomföra arbetet. Resurser för att möjliggöra ett stärkt föräldraskapsstöd som når de vårdnadshavare som har mest behov av den ser dock stadsledningskontoret att det kan vara svårt att rymma inom nämndernas ordinarie budgetramar. Satsningen bör primärt avse ett år i syfte att utforma, kommunicera och tillgängliggöra föräldraskapsstödet men även för att möjliggöra utbildning av en stor mängd vårdnadshavare.

Bedömningen är att det även kan vara svårt att rymma de tillagda insatserna i Fokusområde 2 inom socialnämndernas och förskolenämndens ordinarie budgetramar. Att inrätta fyra förskoleteam inom förskolenämnden bedöms kosta ca 6000 tkr/årligen. Socialnämndernas analyser inom fokusområde 1 bör vara ett av förskolenämndens underlag vid fördelningen av tjänster. Kostnaden för insatser för att öka socialförvaltningarnas kontinuerliga närvaro och arbete vid skolor med särskilda behov bedömer stadsledningskontoret till ca 7 000 tkr/årligen.

Stadsledningskontorets bedömning är att satsningen kan innebära en ökad kostnad för staden initialt, men att den på längre sikt kommer att vara lönsam ur ett ekonomiskt perspektiv, både för samhället och individen. Handlingsplanens indikerade sociala insatser riktade till individer är kostsamma och kostnaderna kan falla olika ut mellan stadsområdena. Det kan vara en utmaning att prioritera mellan olika målgrupper och behov samtidigt som lagstiftning och andra styrande dokument som reglerar socialtjänstens ansvar ska beaktas. Samtidigt pågår flera av insatserna redan idag inom befintlig resursram. En utökning och utveckling kan påverka kostnaderna på kort och medellång sikt, vilket även lyfts i flera remissvar. För att möjliggöra för medarbetare att arbeta enligt handlingsplanen lyfter remissinstanserna behovet av resursförstärkning. Hög kvalitet inom stadens verksamheter bygger till stor del på goda förutsättningar för medarbetare och chefer att utveckla verksamheten och att rätt kompetens finns att tillgå.

Högre ambitioner och ökad bemanning enligt förslaget till handlingsplan kan påverka en redan ansträngd rekryteringssituation inom de berörda nämndernas grunduppdrag.

Berörda nämnder och styrelser behöver göra bedömningar av hur de kan finansiera och prioritera utpekade uppdrag. I de fall finansiering helt eller delvis inte ryms inom nämndernas ramar eller kan lösas genom omprioritering får finansiering beredas i stadens ordinarie budgetprocess och prioriteras i förhållande till övriga behov.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har inte funnit några särskilda aspekter ur den här dimensionen.

Bedömning ur social dimension

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen) ska barnets rättigheter beaktas i alla åtgärder och beslut som rör barn. Det är därför viktigt med ett barnrättsperspektiv i arbetet med att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen. Enligt barnkonventionen har barn rätt till likabehandling, delaktighet och rätt till liv och utveckling. Barn har även rätt till trygghet, utbildning, hälsa och fritid.

Barn och unga drabbas på flera olika sätt av gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen. Dels genom den direkta risken att rekryteras in i gängkriminalitet, dels att barn och unga drabbas av den brottslighet som begås av dessa kriminella grupperingar. Barn och unga drabbas också indirekt av att föräldrar, vårdnadshavare, andra familjemedlemmar och släktingar lever i kriminella eller extremistiska miljöer. Forskning indikerar att barn som utsätts för våld löper större risk att utsättas för våld även senare i livet. De är också mer benägna att själva agera våldsamt, både som barn och som vuxna. Ett gemensamt arbete i staden med att långsiktigt stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen är viktig för barns och ungas liv och utveckling, liksom säkerhet och trygghet i samhället.

Det är nästan uteslutande pojkar och unga män som rekryteras till kriminella nätverk. Pojkar med neuropsykiatriska eller intellektuella funktionsnedsättningar löper en större risk att utnyttjas till kriminalitet på olika sätt. Utvecklingen visar dock att allt fler flickor och unga kvinnor involveras i den brottslighet som de kriminella grupperingarna eller våldsbejakande extremistiska miljöerna ägnar sig åt. Dessa är ofta utsatta vad det gäller våld och särskilt sexuellt våld, samt är ofta vårdnadshavare.

Gängkriminaliteten har sin utgångspunkt framför allt i stadens socioekonomiskt svagare bostadsområden och påverkar dessa än mer negativt. Brottsligheten har stor påverkan på den lokala tryggheten och den lokala situationen har påverkan på individernas motivation till förändring. Konsekvenserna av de handlingar som målgruppen genererar påverkar dock hela staden negativt genom bland annat en ökad otrygghet. Eftersom brottsutsatthet och trygghet dessutom är ojämnt fördelade mellan människor kan det också ge effekt på Göteborg som en jämlik stad. Ökad trygghet och minskad brottslighet skulle troligtvis också ge positiva effekter på invånarnas hälsa, tillit och förtroende för politiker samt myndigheter.

Försäljning av narkotika är en primär inkomstkälla för många kriminella aktörer och nätverk, gynnar organiserad brottslighet och den möjliggör andra brottsliga handlingar. I flera områden och på flera platser i Göteborgs Stad hanteras och sker försäljning av

narkotikapreparat. De kriminella nätverken styr över dessa platser och det finns en konkurrens över platser där efterfrågan på narkotika är stor. Konkurrensen leder till konflikter och många skjutningar och andra våldsbrott i de kriminella miljöerna kan härledas till narkotika. Det skapar en otrygg miljö för stadens invånare och på många av platserna vistas barn och unga som får en otrygg uppväxtmiljö. Det riskerar också att unga i högre grad börja bruka narkotika.

Samverkan

Samverkan har skett med central samverkansgrupp genom information 2022-09-08 och dialog 2022-10-06.

Bilagor

1. Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2022-05-04, § 398
2. Kommunstyrelsens protokollsutdrag 2021-10-27 § 820
3. Protokollsutdrag CSG 2022-03-03, § 5 a.
4. Sammanställning över remissvar
5. Förslag till Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade 2022-05-04 § 398 att återremittera ett förslag till handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg till stadsledningskontoret. Stadsledningskontoret redovisar i föreliggande ärende ett reviderat förslag till handlingsplan och föreslår att den ska remitteras till berörda nämnder.

Beskrivning av ärendet

I kommunfullmäktiges budget för år 2021 framgår att staden ska arbeta med långsiktiga och uthålliga insatser mot gängkriminaliteten. Arbetet med att bekämpa brottslighet och gängkriminalitet är ett åtagande som under överskådlig tid ska ha hög prioritet i staden. Kommunstyrelsen fick därför i uppdrag att, tillsammans med berörda nämnder och styrelser, polisen och andra berörda myndigheter, ta fram en långsiktig strategi för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg. Stadsledningskontoret har tagit sig an uppdraget genom att ta fram en handlingsplan som på kort sikt, fram till år 2025, syftar till att nå målet med att minska nyrekrytering, gängkriminalitet och parallella samhällen. Uppdraget har genomförts tillsammans med polisen, andra berörda myndigheter, socialförvaltningarna, skolförvaltningarna med flera förvaltningar och bolag.

För att nå målet, att på lång sikt stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och parallella samhällen, krävs trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser, åtgärder som ökar jämlikheten, men likväl åtgärder gentemot befintlig organiserad brottslighet.

Arbetet med att ta fram förslaget till en handlingsplan har genomförts i nära samverkan med övriga uppdrag inom stadsledningskontoret som rör det trygghetsskapande och brottsförebyggande området, i synnerhet uppdraget att ta fram en handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta år 2025, uppdraget att ta fram en strategi och handlingsplan med konkreta åtgärder för hur alla former av tystnadskultur kan motverkas samt uppdraget att i samverkan med de fyra socialnämnderna, grundskolenämnden, polisen och SIS utreda metoder, åtgärder och insatser som används i stadens arbete med unga som befinner sig i eller riskerar att dras in i gängkriminella sammanhang, vilka brister och förbättringsområden som finns, samt hur sådana brister kan förhindras i framtiden. Framtagandet av handlingsplan har även skett i samarbete med uppdraget att ta fram ett nytt trygghetsskapande och brottsförebyggande program.

För att öka förutsättningarna att nå målet inom utsatt tid har stadsledningskontoret i huvudsak föreslagit insatser som bygger på de som redan pågår inom området. Framför allt fokuserar handlingsplanen på insatser som skapar en samordnad helhetsbild över vad som görs inom området och insatser som skapar en ökad kunskap i stadens nämnder och styrelser för att kunna identifiera sina verktyg för att stoppa gängkriminalitet och nyrekrytering. På så sätt finns större möjligheter att uppnå resultat för att nå uppsatta mål på både lång och kort sikt.

Kommunstyrelsen beslutade 2021-10-27, § 820 att remittera förslaget till handlingsplan till ett antal nämnder och styrelser samt externa aktörer. Stadsledningskontoret redovisade 2022-03-23 ett reviderat förslag till handlingsplan där förändringar gjorts utifrån de remissvar som inkommit. Kommunstyrelsen beslutade 2022-05-04 § 398 att återremittera ärendet till stadsledningskontoret med följande uppdrag:

- Ur yrkandet framgår att fyra sociala förskoleteam ska inrättas, ett i varje utbildningsområde. En utbildning för vårdnadshavare ska införas i samverkan med socialnämnderna. Ett förstärkt stöd till skolor ska ses som en stark insats för att hindra nyrekrytering till gängkriminalitet, stoppa droganvändning och motverka hedersförtryck.

Förutom de insatser som finns i handlingsplanen för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen, krävs det att berörda nämnder och styrelser utför sina grunduppdrag i hela staden.

Styrande dokument för område: Trygghetsfrämjande och brottsförebyggande arbete – nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen

Lagar och annan författning Socialtjänstlag UVL, LUL, LSU Offentlighets och sekretesslag Skollag Tillståndsmot brott, Skr 2016:17-126	Planerande styrande dokument Stadsövergripande styrande dokument Vision Göteborgs Stad Trygghetsfrämjande och brottsförebyggande program 2021-2026 Göteborgs Stad folkhälsoprogram Göteborgs Stad program för en jämlik stad 2018-2026 Gbg Stads program för full delaktighet för personer med funktionsnedsättning 2020-26		Reglerande styrande dokument Policy Kommunikationspolicy Sakerhetspolicy Policy för arbetet med anhoppare Policy för säkerhetslagder i planering av stadsmiljöer Riktlinje Riktlinje för säkerhetsrisker Riktlinje för uthyrning av lokaler till förenings- och kultursid Riktlinje för föreningssid till civilt samhälle Riktlinje för informations säkerhet Riktlinje för person säkerhet Riktlinje för våld i nära relationer Riktlinje för bistånd till boende Riktlinje för kommunikation Riktlinje för inköp och upphandling Riktlinje för arbete med anhoppare Riktlinje för individuellt ekonomiskt stöd		Styrande dokument inom andra områden med påverkan Näringslivsstrategiska program 2018-2035 Bostadsförordningsprogram Göteborgs stads plan för arbetet med sexuellt och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRIH) Kulturprogram Plan för barn och ungdomar Biblioteksplan Lokala ordningsföreskrifter för Göteborgs kommun Överenskommelse om samverkan för barn och unga hälsa
	Plan Gbg Stads handlingsplan för arbetet mot utbatta områden 2021-2025 Gbg Stads handlingsplan för att motverka trygghetskultur Gbg Stads plan mot våldsbekämpande extremism Gbg Stads plan för starka insatser mot rasism 2020-23 Gbg Stads plan för våld i nära relationer Handlingsplan för att stoppa nyrekrytering gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen Plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck Gbg Stads plan för jämlikhet 2020-23 Plan för arbetet mot missbruk och beroende 2018-2022		Regel Ansvarning Rutin, instruktion Rutin för polisområden vid hot och våld i tjänsten		
	Styrande dokument på nämnds-/styrelsenivå Åtgärdsplan för en tryggare stadsmiljö inom Vallgraven Framtidens strategi för utsatta områden				

Göteborgs Stad Stadsledningskontoret, tjänsteutlåtande

vara i riskzonen för att rekryteras till kriminella gäng, hamna i kriminalitet, våldsbejakande extremism, drogmissbruk och andra riskbeteenden. Vårdnadshavare och andra betydelsefulla vuxna ska involveras och få stöd och hjälp vid behov. Ytterligare en strategi är att Göteborgs Stad ska rikta skyndsamma och samordnade boende, behandlings- och arbetsmarknadsinsatser till den som vill lämna ett liv i kriminalitet, har avtjänat straff eller är rädd för att bli indragen i en kriminell livsstil. Vidare framgår att Göteborgs Stad ska ta initiativ och aktivt delta i såväl internt som externt initierade trygghetsskapande och brottsförebyggande insatser och åtgärder samt kontinuerligt utveckla nya strukturer och överenskommelser för samverkan internt samt lokalt, regionalt, nationellt och internationellt. Den strategi som åsyftades i kommunfullmäktiges budget har således i beredningen av ärendet fått formen av en plan. Planen syftar till att konkretisera vissa av strategierna i det trygghetsskapande och brottsförebyggande programmet.

Styrande dokument

Det finns flera program och planer bland stadens styrande dokument som på olika sätt bidrar till att minska kriminalitet och skapa en tryggare stad. Samtliga dokument som rör jämlikhet, trygghetsskapande och brottsförebyggande åtgärder är relevanta för att stoppa gängkriminalitet, nyrekrytering och parallella samhällsstrukturer. Insatser som beskrivs i dessa dokument måste utföras av de nämnder och styrelser som har ansvar för genomförandet. Förutom de av kommunfullmäktige fattade besluten om åtgärder som gäller hela staden, kan respektive nämnd och styrelse besluta om strategier och planer som styr den egna verksamheten och som är angelägna att följa för att målet med denna handlingsplan ska uppnås.

Angränsande uppdrag

Utöver ovan nämnda styrande dokument har handlingsplanen koppling till flera dokument som är under revidering eller ännu inte beslutade. Stark koppling finns till Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta områden (dnr 1669/20).

Inom kommunstyrelsens förvaltning pågår för närvarande ett flertal uppdrag som tillsammans syftar till att göra Göteborg till en tryggare och säkrare stad, däribland uppdraget att revidera styrande dokument för arbete med avhoppare (dnr 1370/21) vilket ska redovisas för kommunstyrelsen 2022-12-14. I redovisningen ingår även uppdraget att säkerställa att socialförvaltningarna och stadens befintliga verksamheter tydligare marknadsför det stöd och skydd som finns och att det även riktar sig till anhängare till kriminella (dnr 1271/21). Kommunstyrelsen har remitterat stadsledningskontorets förslag till handlingsplan med konkreta åtgärder för hur alla former av tystnadskultur kan motverkas (dnr 0116/22) till samtliga nämnder och styrelser samt fackliga organisationer. Ärendet kommer att redovisas till kommunstyrelsen kvartal 1 2023.

I 2022 års budget har kommunstyrelsen i samarbete med berörda nämnder dessutom fått i uppdrag att genom flera åtgärder bekämpa användandet av droger (dnr 0114/22, 0115/22). Uppdragen redovisades till kommunstyrelsen 2022-08-17.

De fyra regionala socialnämnderna uppdrogs i kommunfullmäktiges budget 2022 att ta fram en samhällsekonomisk modell för att värdera olika sociala insatser. Inom ramen för detta har förvaltningarna inlett ett samarbete med det statliga forskningsinstitutet RISE för att påbörja utvecklingen till en sådan modell. Planeringen är att genomföra en

pilotstudie under 2023 avgränsat till att studera utbudet av föräldraskapsstöd i Göteborg. Utbudet ska sedan relateras till ett teoretiskt behov hos befolkningen och till samhällets kostnader. Den tänkta modellen har som syfte att göra en samhällsekonomisk värdering av utbudet av insatser riktat mot en viss faktor på samhällsnivå. Uppdraget planeras att slutrapporteras under andra halvan av 2023.

Kommunstyrelsen beslutade 2021-09-01 § 634, att ge stadsledningskontoret i uppdrag att i samverkan med de fyra socialnämnderna, grundskolenämnden, polisen och SIS utreda metoder, åtgärder och insatser som används i stadens arbete med unga som befinner sig i eller riskerar att dras in i gängkriminella sammanhang, vilka brister och förbättringsområden som finns, samt hur sådana brister kan förhindras i framtiden. Kommunstyrelsen beslutade 2022-04-27 § 364 att förklara uppdraget fullgjort.

Juridiska förutsättningar

Kommunens ansvar för brottsförebyggande arbete

Såväl trygghetsfrämjande som brottsförebyggande arbete är något som inryms i det som utgör en kommuns uppdrag enligt den allmänna kompetensbestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen.

Av 2 kap. 1 § socialtjänstlagen, SoL, framgår att kommunen svarar för socialtjänsten inom sitt område. Där anges även att kommunen har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver. Detta innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän. Kommunens uppgifter inom socialtjänsten fullgörs enligt 2 kap. 4 § av den eller de nämnder som kommunfullmäktige bestämmer. Av reglementena för de fyra regionala socialnämnderna framgår att de ansvarar för de uppgifter som ankommer på kommunen inom verksamhetsområde individ- och familjeomsorg.

Socialnämnderna ansvarar för stöd och hjälp till personer som riskerar att rekryteras till kriminella gäng

Enligt 3 kap. 4 § SoL ska socialnämnden i den uppsökande verksamheten upplysa om socialtjänsten och erbjuda grupper och enskilda sin hjälp och när det är möjligt att samverka med andra samhällsorgan, organisationer och andra föreningar. Personer som redan befinner sig i gängkriminalitet kan både utöva våld och samtidigt själva vara brottsutsatta. Socialnämnden har ett särskilt ansvar för brottsutsatta, vilket framgår av bestämmelsen i 5 kap. 11 § SoL. Socialnämndens bedömning av risken för ytterligare våld utgör en del av utredningen av den våldsutsattas behov av skydd och stöd.

Socialnämnden kan bevilja olika former av bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL för att en person ska kunna lämna kriminaliteten. En viktig princip i SoL är dock att människor i första hand har ett eget ansvar för sitt liv. Insatser enligt SoL är alltid frivilliga.

Sekretess och möjlighet att lämna information

Sekretess gäller enligt 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen, OSL, inom socialtjänsten för uppgift om en enskilds personliga förhållanden, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider men. Med men avses framför allt olika kränkningar av den personliga integriteten som kan uppstå om uppgifterna lämnas ut. Att det ska stå klart att uppgiften kan röjas, innebär att det för uppgifter inom socialtjänsten råder en presumtion för sekretess.

En kommunal nämnd är i offentlighets- och sekretessperspektiv en myndighet, vilket innebär att det finns sekretessgränser mellan de kommunala nämnderna på samma sätt

som mellan två statliga myndigheter, eller mellan en kommunal och statlig myndighet. I vissa situationer finns det dock möjlighet att lämna ut uppgifter som omfattas av sekretess med stöd av sekretessbrytande bestämmelser i lag. En enskild kan efterge sin sekretess genom att lämna sitt samtycke till att uppgifter lämnas ut för visst ändamål, exempelvis inom ramen för SSPF, SIG-insatser och avhopparverksamhet. Det kan också finnas anmälningsskyldighet eller uppgiftsskyldighet som medför att sekretess inte hindrar ett utlämnande. En orosanmälan avseende att ett barn far illa enligt 14 kap. 1 § SoL är ett exempel på när uppgift kan lämnas ut till följd av anmälningsskyldighet. Uppgiftsskyldighet regleras i 6 kap. 5 § OSL och innebär att en myndighet är skyldig att lämna ut sekretesskyddade uppgifter som en annan myndighet begär, under förutsättning att en sekretessbrytande bestämmelse är tillämplig.

Avseende målgruppen gängkriminella kan det finnas möjligheter för socialtjänsten att under vissa förutsättningar lämna information till Polismyndigheten avseende misstankar om begångna brott samt vissa förestående eller pågående brott. Sekretessbrytande bestämmelser återfinns i 10 kap. OSL och generellt kan sägas att det handlar om allvarlig brottslighet samt brott som riktar sig mot barn under 18 år. Det finns enligt 10 kap. 18 a § OSL i vissa situationer också en möjlighet för socialtjänsten att lämna information till polisen om det finns risk för att en person under 21 år kommer att begå brott.

Därutöver finns en sekretessbrytandebestämmelse i OSL som innebär att de flesta verksamheter, dock inte inom socialtjänsten och hälso- och sjukvården, kan lämna ut uppgifter om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda (10 kap. 27 § OSL). Uppenbarhetskravet innebär dock att bestämmelsens användningsområde är begränsat.

Redovisning av remissvar

Kommunstyrelsens beslutade 2021-10-27 § 820 att med begäran om yttrande remittera stadsledningskontorets förslag på Göteborgs Stads handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen, till förskolenämnden, grundskolenämnden, idrotts- och föreningsnämnden, nämnden för demokrati och medborgarservice, miljö- och klimatnämnden, socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, utbildningsnämnden, Förvaltnings AB Framtiden, Business Region Göteborg AB, Göteborg & Co samt till Polismyndigheten, Kriminalvården och Statens institutionsstyrelse.

Remissvaret skulle vara stadsledningskontoret tillhanda senast 2022-01-31. Sammanlagt har 15 remissvar inkommit. I bilaga 3 redovisas en sammanställning över remissvaren där även nämndens/styrelsers beslut framgår. Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget eller tar inte ställning. Remissvaren i sin helhet finns i ärendet dnr 1668/20.

Nedan följer en sammanställning av remissvaren indelad utifrån synpunkter på föreslagna fokusområden och insatser samt synpunkter på handlingsplanen som helhet. Fokus ligger på de förslag på förbättringar samt oklarheter som remissinstanserna framfört. Genomförda förändringar i handlingsplanen framgår också.

Fokusområde 1: Ett samordnat arbete med helhetsperspektiv

Remissinstanserna är överlag positiva till de insatser som föreslås inom fokusområdet. Några framför att insatserna behöver förtydligas för att målet ska kunna nås. Polisen anser att insatserna bidrar till att nå målet men att de inte är tillräckliga.

Insats 1:1 Stärka samordningen centralt och lokalt

Socialnämnderna önskar att samverkans omfattning och innehåll, strukturer och funktioner ska framgå och att ansvar, mandat och resurser tydliggörs ytterligare. Kriminalvården pekar på vikten av att strukturer för samverkan behöver formuleras i skriftliga överenskommelser med gemensamma mål, syften och utvärderingar och uttrycker en önskan om att bli en part i stadens överenskommelse med Polisen. Utbildningsnämnden lyfter problematiken med att samverkan byggs utifrån geografiska områden och att det då behövs ett förtydligande kring hur samverkan ska ske med nämnder som inte har geografiska ansvarsområden.

Insats 1:2 Säkerställa att samtliga berörda förvaltningar och bolag deltar i myndighetsgemensamma insatser mot organiserad brottslighet

Socialnämnderna ifrågasätter vilken typ av information som ska delas, hur informationen hanteras, vem som har tillgång till den och vad den ska användas till eftersom socialtjänsten är undantagna från den sekretessbrytande generalklausulen enligt sekretesslagstiftningen. Av remissvaren framgår också att det finns en otydlighet i om insatsen utgör en centralisering av kommunens arbete mot organiserad brottslighet.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i handlingsplanen Insatserna har utvecklats så att det tydligare ska framgå vad de syftar till, vilket innehåll de har och vilka som har utpekat ansvar. Stadsledningskontorets bedömning är att det finns behov av stöd gällande sekretesslagstiftningens påverkan på området och vilka förhållningssätt som är möjliga. I tjänsteutlåtandet, under rubriken Juridiska förutsättningar, redogörs för de grundläggande frågor som lyfts i remissvaren. Stadsledningskontorets juridiska avdelning genomför utbildningar för stadens verksamheter beträffande samverkan och sekretessbrytande bestämmelser och ser över möjligheterna att ta fram ett stödjande dokument avseende samverkan i förebyggande syfte och vilka sekretessbrytande regler som då finns.

Fokusområde 2: Kunskapsbaserat arbete och välgrundad kompetens

Samtliga remissinstanser ser positivt på kunskapsbaserade och kompetenshöjande insatser. Flera remissinstanser lämnar synpunkter på vissa av de föreslagna insatserna.

Insats 2:1 Identifiera de egna verktygen utifrån metodmatris för att skapa en gemensam verktygslåda för att stoppa gängkriminalitet och nyrekrytering

En remissinstans framför att det är svårt att bedöma insatsen eftersom det ännu inte finns någon metodmatris, och att det därför inte går att uttala sig om de olika verktygen. En annan remissinstans anger i sitt svar att det inte finns något värde i att inventera alla verktyg som används i staden eftersom de verktyg som finns redan används. Flera remitterter efterfrågar utbildning och kompetensutveckling av medarbetarna i de olika verksamheterna, dels för att stärka förmågan att identifiera verktygen som respektive förvaltning använder sig av, dels för att säkerställa att det finns kompetens i verksamheterna att implementera och använda sig av de olika metoderna.

Insats 2:2 Utveckla och förstärka cylindermodellen

Några nämnder är i sina remissvar tveksamma till användandet av cylindermodellen. Bland annat framförs synpunkter om att modellen inte är utvecklad för att ge underlag för de bedömningar som socialtjänsten behöver göra inom sitt uppdrag. Det framkommer också tveksamheter kring att använda sig av en modell som är framtagen av en annan myndighet, och om den passar för de kommunala verksamheternas ändamål. Ett par

nämnder ifrågasätter om det är möjligt att använda metoden enligt gällande sekretesslagstiftning, förutsatt att man delar information om enskilda individer. Samtidigt uttrycker miljö- och klimatnämnden att de gärna ser en utvidgning av cylindermodellen så att den även inbegriper områden som är speciellt utsatta för organiserad brottlighet men inte nödvändigtvis är en del av boendemiljön. Idrotts- och föreningsnämnden pekar på att fler nämnder och styrelser kan behöva inkluderas i insatsen för att förbättra deras planering av förebyggande arbete på ett mer effektivt sätt.

Insats 2:3 Upprätta rutiner och metodstöd för Trygg i-arbetet

Socialnämnd Centrum framför att insatsen bör förtydligas eftersom staden redan använder sig av Trygg i-modellen. Nämnden önskar också ett förtydligande kring deras utpekade samordningsansvar och vad det kommer att innefatta. Socialnämnd Nordost vill att det klargörs hur man ska gå från lägesbild till konkreta åtgärder och hur mandat och resurser för detta ska se ut. Utbildningsnämnden lyfter att strukturen för samverkan inom Trygg i-arbetet inte fungerar för dem eftersom deras verksamheter inte utgår från lokala geografiska områden. De önskar därför att det tydliggörs hur formerna för samverkan ska se ut.

Insats 2:4 Implementera och utveckla metodstödet för att motverka parallella samhällsstrukturer

Socialnämnd Sydväst konstaterar att målet om att minska parallella samhällssystem per automatik blir otydligt eftersom begreppet är vagt och det finns lite data om fenomenet. Förvaltnings AB Framtiden tycker att det är otydligt om det är arbetet som genomförs av Brå eller socialnämnd Nordost som ska ligga till grund för metodstödet.

Insats 2:5 Förstärka kunskapen och utveckla metodstöd och rutiner för att säkerställa att staden betalar ut bidrag till seriösa föreningar och organisationer

Några av remissinstanserna påpekar att det redan finns beslutade styrande dokument gällande föreningsbidrag samt att det sker ett pågående arbete med implementering av riktlinjen. Insatsen bedöms som överflödig.

Insats 2:6 Förbättra metodstödet och säkerställ att strukturerade risk- och behovsbedömningsmetoder används inom SSPF, sociala insatsgrupper (SIG) och avhopparverksamhet

Grundskolenämnden framhåller att SSPF också har fungerat bra som metod för barn i mellanstadieåldern, med gott resultat. Socialnämnd Centrum betonar att staden behöver beakta den juridiska reglering som finns inom området, samt bedöma i vilka sammanhang risk- och behovsbedömningsmetoder kan och bör användas. Nämnden önskar även här ett förtydligande av vad deras utpekade samordningsansvar innefattar och hur det ska utföras. Det framkommer dessutom önskemål om ett informationshanteringssystem som kan utgöra stöd i att sammanställa information strukturerar och ändamålsenligt.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i handlingsplanen

Insats 2:5 har tagits bort från handlingsplanen då det redan finns beslutade styrande dokument gällande föreningsbidrag samt ett pågående arbete med att implementera dessa i staden. Insats 2:6 har delats upp i två insatser där den ena syftar till metodstöd inom de båda samverkansformerna SSPF och SIG och den andra rör risk- och behovsbedömningsmetoder inom socialnämndernas myndighetsutövning. Övriga insatser har förtydligats gällande syfte och innehåll samt ansvar. Förtydliganden har också gjort avseende samverkan mellan nämnder.

Fokusområde 3: Ett ökat fokus på målgruppen som är gängkriminell och de som riskerar att rekryteras till kriminalitet

Remissinstanserna instämmer i att fokuset på målgruppen och insatser riktade direkt till dem det berör är angelägna. Samtidigt framförs synpunkter om att det finns utrymme för förtydliganden.

Insats 3:1 Implementering av GVI för att minska det grova våldet

Socialnämnd Nordost framför i sitt remissvar att vid införandet av metoden är särskilt viktigt att projektledare och samverkansaktörer beaktar de lokala omständigheter och förutsättningar som råder i Göteborg. Dessa omständigheter och förutsättningar avser allt från engagemang och kapacitet hos inblandade aktörer till geografiska aspekter av staden och dess stadsområden.

Insats 3:2 Implementera mätningar av förekomst av narkotika i avloppsvatten inom ramen för ANDT-arbetet

Utbildningsnämnden och en av socialnämnderna ifrågasätter insatsen som de anser saknar koppling till handlingsplanens syfte. Utbildningsnämnden pekar på att de följer beslutad riktlinje som är framtagen för arbetet mot droger och att varje rektor har ett särskilt ansvar för att eleverna får kunskaper om riskerna med tobak, alkohol, narkotika och dopingpreparat. Nämnden förtydligar att även spelberoende numera ingår i arbetet som därmed kallas ANDTS.

Insats 3:3 Införa sociala insatsgrupper (SIG) i samtliga stadsområden

Kriminalvården är positivt inställda till föreslagen insats då det genom sin samverkan med socialförvaltningarna observerat att finns skillnader i både bedömning av kriminalitet och inställningen till proaktivt arbete. De efterfrågar därför också att ett proaktivt förhållningssätt förankras i socialtjänstens arbete. Socialnämnd Nordost framför att införandet av GVI kan påverka arbetet med SIG och man måste ta hänsyn till det. Socialnämnd Sydväst saknar information om vilken åldersgrupp SIG vänder sig till.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i handlingsplanen
I den reviderade handlingsplanen inleds planen med ovanstående fokusområde för att sätta fokus på de indikerade insatserna till målgruppen gängkriminella och i riskzonen för kriminalitet. Insats 3:2 har omarbetats och förtydligats och flyttats till fokusområdet som rör kunskapsbaserat arbete då syftet med insatsen i första hand är att öka kunskapen om narkotikabruket i staden. Vissa förtydliganden har gjorts gällande insats 3:3.

Övriga synpunkter

Främjande och förebyggande arbete

Flera remissinstanser betonar att det främjande och förebyggande arbetet är av största vikt för att förhindra och motverka gängkriminalitet, nyrekrytering och parallella samhällsstrukturer. Nämnden för demokrati och medborgarservice efterfrågar en tydligare koppling till stadens program och plan för en jämlik stad och det arbete som görs utifrån de dokumenten. Förskolenämnden trycker på vikten av normer och värden i det förebyggande och främjande arbetet samt ett normkritiskt förhållningssätt.

Förslag på fler insatser

Ett par av socialnämnderna föreslår att handlingsplanen kompletteras med ytterligare insatser. Bland annat efterfrågas insatser för öka likvärdigheten och kvaliteten i handläggningen och arbetet med unga lagöverträdare enligt lagen om unga lagöverträdare

(LUL). Flertalet av de som ingår i ett kriminellt nätverk eller i organiserad brottslighet har varit aktuella för handläggning utifrån LUL. Det är ett tillfälle när unga inte har möjlighet att välja bort kontakten med socialtjänsten, som då kan nå både dem och deras familjer med insatser. Socialnämnderna önskar därför att handlingsplanen omfattar arbetet med LUL genom konkreta insatser för ökad kunskap, kvalitetssäkrad och likvärdig handläggning, där standardiserade risk- och skyddsbedömningar inom ramen för myndighetsutövningens utredning bör användas, samt likvärdigt utbud av insatser för unga som är dömda för brott och bedöms ha ett vårdbehov. Syftet med insatserna enligt LUL är motverka återfall i brott och rekrytering till kriminella nätverk eller organiserad brottslighet.

Socialnämnderna pekar också på en avsaknad av anhörigperspektiv. Gängkriminalitet får inte sällan följder för hela familjen utifrån ökad riskutsatthet och eventuell ökad benägenhet att själva involveras. Familjen och nätverket är viktiga för att inte rekryteras och för att kunna bryta påbörjad kriminell livsstil. Ansvar för insatser till anhöriga till denna målgrupp är inte tydligt i befintlig lagstiftning eller andra styrande och stödjande dokument. Handlingsplanen skulle därför kunna bidra till att stärka ett viktigt perspektiv och målgrupp.

En efterfrågan finns också på drogförebyggande insatser samt likvärdiga och kvalitativa insatser för individer med missbruk. Socialnämnd Sydväst föreslår att ett flertal uppdrag som getts socialnämnderna läggs in som insatser i handlingsplanen, exempelvis att utöka uppsökarverksamheten och utbildning till föräldrar med barn i riskzon för kriminalitet. Framtiden AB efterfrågar insatser för att minska kriminella nätverks påverkan i bostadsområden, till exempel genom att förhindra oriktiga hyresförhållanden. De har också önskemål om en insats för att förhindra att personer med koppling till kriminella nätverk anställs i Göteborgs Stad. Det förekommer också önskemål om fler kunskapshöjande och kompetenshöjande insatser.

Genomförande och implementering av planen

Några remissinstanser framför i sina remissvar att handlingsplanens insatser inte är tillräckligt konkreta vilket kan försvåra implementeringen. De ser också att det finns en problematik med de avgränsningar som gjorts till andra styrande dokument som de anser bidrar till en inkonsekvens när det gäller nivå och inriktning på insatserna. En socialnämnd lyfter att hänsyn bör tas till den inbyggda utmaning i stadens organisering med fyra socialnämnder där varje nämnd förfogar och beslutar om sitt trygghetsskapande arbete.

Idrotts- och föreningsnämnden påpekar att det kan behövas stöd i implementeringen i form av att ta fram rutiner. De lyfter att gränsdragningen mellan olika ansvarsområden riskerar att bli ett hinder om former för samverkan inte tydliggörs. Det måste finnas utrymme för flexibilitet, en lyhördhet för olika verksamheters svårigheter och en öppenhet för att hitta andra lösningar för att gynna helheten. Även ansvariga nämnder som inte nämns i handlingsplanen, till exempel för fysiska miljöer, behöver involveras.

Uppföljning och indikatorer

Synpunkter på indikatorerna kommer från några remittenter. Fler mått efterfrågas för att kunna påvisa resultat. Det finns också önskemål om nyckeltal i form av antal individer inom olika kategorier, eller som får del av olika insatser. Det framkommer synpunkter på att indikatorerna saknar koppling till insatserna och att de bygger på subjektiva

bedömningar och uppgifter som hämtas från en annan myndighet och att staden därmed inte kan säkerställa underlagen. Det kan finnas svårigheter i att följa upp resultat som ofta inte syns inom plantiden, vilket kan kräva andra indikatorer och nyckeltal.

Styrande och stödjande dokument

Flera remissvar beskriver att mängden styrande dokument och uppdrag inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande området gör styrningen otydlig. Det finns en osäkerhet över om planen blir användbar när den har avgränsats som den gjort i förhållande till andra program och planer. Några nämnder framför att det skulle stärka arbetet om flertalet näraliggande och överlappande handlingsplaner och riktlinjer sammanfogas till ett mer heltäckande styrande dokument för att skapa helhet i arbetet med ökad tydlighet och sammanhangsförklaring.

Ett par remissinstanser lämnar konkreta synpunkter på att Göteborgs Stads riktlinje för uthyrning av lokaler till förenings- och kulturlivet samt Göteborgs Stads riktlinje för föreningsbidrag till civilsamhället bör läggas till bland de styrande dokument som handlingsplanen anges ha koppling till, samt att Socialstyrelsens kunskapsstöd Insatser för att motverka fortsatt normbrytande beteende och återfall i brott bör ingå bland de stödjande dokumenten.

Stadsledningskontorets bedömning och genomförda förändringar i handlingsplanen Målet med handlingsplanen är att minska gängkriminaliteten i Göteborg, att förhindra nyrekrytering till de kriminella gängen och att motverka parallella samhällsstrukturer. Den är en del av stadens samlade åtgärder inom det jämlikhetsfrämjande, trygghetsskapande och brottsförebyggande området. Det främjande och förebyggande arbetet som bedrivs i stadens verksamheter varje dag är av allra största vikt för att bidra till målet.

Göteborgs Stads nämnder och styrelser genomför mängder av insatser inom skola, utbildning, fritidsverksamhet, socialtjänst och andra områden som är en förutsättning för att den här planens mål ska kunna nås. Program och plan för en jämlik stad innehåller strategier och aktiviteter som på olika sätt ska bidra till ett mer jämlikt samhälle för alla oavsett var man bor och vilken bakgrund man har. Förslaget på Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara utsatta 2025 förstärker insatser för att minska segregation och utsatthet i just dessa områden.

Det krävs en mängd åtgärder för att på sikt motverka nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen, vilket remissvaren även indikerar. Syftet med handlingsplanen är att utgöra en stadenövergripande styrning som ska skapa förutsättningar för nämnder och styrelser att genomföra och utveckla de insatser som krävs. Därutöver behöver varje berörd nämnd, i samverkan med övriga berörda nämnder och styrelser, utifrån de lokala förutsättningarna och behoven i respektive stadsområde prioritera det fortsatta arbetet. Stadsledningskontorets utredning om insatser som används i socialtjänstens och skolans arbete med unga som befinner sig i eller riskerar att dras in i gängkriminella sammanhang (dnr 1062/21) kan utgöra en bas för det fortsatta strategiska arbetet i nämnderna med att planera och prioritera för vilka insatser och metoder som bör användas i respektive nämnd.

Av de ytterligare insatser som föreslagits har det exemplifierats i insatsen som rör identifiering av verktyg, att dessa insatser kan utgöra just sådana verktyg. Drogförebyggande insatser sker redan inom bland annat grundskolenämndens och

utbildningsnämndens ordinarie verksamheter. I 2022 års budget har kommunstyrelsen i samarbete med berörda nämnder dessutom fått i uppdrag att genom flera åtgärder bekämpa användandet av droger (dnr 0114/22, 0115/22). Kommunstyrelsen har också fått i budgetuppdrag att samordna arbetet mot ogiltiga hyreskontrakt (dnr 0121/22). Kommunfullmäktige beslutade 2021-10-28 § 11 om stadens rutiner vid nyanställning för att förhindra rekrytering av personer med konstaterad koppling till organiserad brottslighet och våldsbejakande extremism (dnr 165/20). Kommunstyrelsen har fått i uppdrag att säkerställa att staden tydligare marknadsför det stöd och skydd som finns som riktar sig till anhöriga till kriminella (dnr 1271/21).

För att underlätta implementering och genomförande har samtliga insatser förtydligats.

Cylindermodellen bygger på erfarenhet och kunskap som finns inom såväl polismyndigheten som kommunerna genom framför allt socialtjänsten. Syftet med modellen har varit att användas som ett gemensamt verktyg för att kartlägga vilka individer som utgör en negativ påverkan på lokalsamhället i ett utsatt område, baserad på kriminalitet eller normbrytande beteende. Inom polisområde Storgöteborg har modellen redan implementerats, vilket snarare tydliggör behovet av att staden använder motsvarande verktyg.

Handlingsplanens indikatorer mäter resultatet kopplat till målen om att motverka nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen. Insatserna i planen syftar till att stärka förutsättningarna för arbetet med det förväntade resultatet att kvaliteten på stadens arbete höjs. Det förändrade arbetssättet bedöms i sin tur leda till att handlingsplanens mål uppnås. Insatserna kommer att följas upp i ordinarie uppföljningsprocesser, såsom centrala lägesbilder, trygg-i uppföljning och uppföljning kopplat till avhoppare och GVI. Insatserna syftar även till att konkretisera mål och strategier i förslaget till trygghetsskapande och brottsförebyggande program, och uppföljningen av de styrande dokument inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande området kommer att ske samlat till kommunfullmäktige. På så sätt möjliggörs analyser utifrån fler nyckeltal och indikatorer.

Göteborgs Stad har flera styrande dokument inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande området. Uppdraget har varit att ta fram ytterligare ett. En handlingsplan för att stoppa gängkriminalitet, nyrekrytering och utvecklingen av parallella samhällen behöver avgränsas gentemot andra styrande dokument men också säkerställa att insatserna kompletterar andra programs och planers aktiviteter. Handlingsplanen utgår från strategier i Göteborgs Stads Trygghetsskapande och brottsförebyggande program (dnr 0355/20). I den reviderade versionen av handlingsplan har stadsledningskontoret kompletterat med fler dokument för att stödja det operativa arbetet i stadens nämnder och styrelser.

Genomförda revideringar i handlingsplanen

Kommunstyrelsen beslutade 2022-05-04 § 398 att återremittera stadsledningskontorets förslag till handlingsplan för att motverka nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen med följande uppdrag:

3. Ärendet återremitteras till stadsledningskontoret som får i uppdrag att uppdatera handlingsplanen under "Fokusområde 1: Insatser riktade till målgruppen som är gängkriminell eller riskerar att rekryteras till kriminalitet" med ytterligare en

insats som avser socialförvaltningarnas kontinuerliga närvaro vid förskolor och skolor med särskilda behov för att på plats arbeta med de som riskerar att rekryteras till kriminalitet eller som redan är del av ett kriminellt nätverk.

4. Ärendet återremitteras till stadsledningskontoret som får i uppdrag att komplettera planen med ett fokusområde med fokus på tidiga och förebyggande insatser.

Ur yrkandet framgår att fyra sociala förskoleteam ska inrättas, ett i varje utbildningsområde. En utbildning för vårdnadshavare ska införas i samverkan med socialnämnderna. Ett förstärkt stöd till skolor ska ses som en stark insats för att hindra nyrekrytering till gängkriminalitet, stoppa droganvändning och motverka hedersförtryck.

I beredningen av återremissen har stadsledningskontoret haft dialoger med socialförvaltningarna Centrum, Hisingen, Sydväst och Nordost, samt förskoleförvaltningen, grundskoleförvaltningen och förvaltningen för funktionsstöd. Stadsledningskontorets rapport om metoder, åtgärder och insatser som används i stadens arbete med unga som befinner sig i eller riskerar att dras in i gängkriminella sammanhang, vilka brister och förbättringsområden som finns, samt hur sådana brister kan förhindras i framtiden (dnr 1062/21) har varit ett viktigt underlag i arbetet. Även rapporten Hederskultur, våldsbejakande islamistisk extremism och gängkriminalitet – en studie av samband (dnr 0999/20) har varit en utgångspunkt. I beredningen har stadsledningskontoret strävat efter att förslaget till insatser ska synkroniseras med förslaget till Göteborgs Stads handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta områden 2025.

Ett nytt fokusområde

Enligt återremissyrkandet har stadsledningskontoret kompletterat planen med ett nytt fokusområde: Tidiga och förebyggande insatser, vilket blir planens första fokusområde. Insatserna i fokusområdet syftar till att tidigt bryta riskbeteenden som kan leda till utveckling av kriminalitet och andra normbrytande beteenden. Fokus är på att stärka de skyddsfaktorer som ökar barns, ungas och deras familjers förmågor att stå emot negativ påverkan.

Inom fokusområdet föreslås fem nya insatser. Den första är att förstärka föräldraskapsstödet genom riktade insatser till vårdnadshavare med barn upp till 13 år där det finns oro för utveckling av ett normbrytande beteende. Två socialnämnder föreslås få ett samordningsansvar för insatsen, men stödet ska implementeras i samtliga stadsområden. Insatsen har en tydlig koppling till förslaget till handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta områden 2025 där en insats är att Föräldrar i utsatta områden ska erbjudas och motiveras att delta i föräldraskapsstöd.

Den andra nya insatsen avser ett förstärkt och utvecklat områdesbaserat arbete där de fyra socialnämnderna ska göra en analys om vilka insatser och arbetsmetoder som behöver utvecklas inom respektive stadsområde. Insatsen kräver aktiv samverkan med andra aktörer i staden, såsom förskolenämnden, grundskolenämnden, nämnden för funktionsstöd, Framtidskoncernen, idrotts- och föreningsnämnden och kulturnämnden, men även med civilsamhället.

Den tredje insatsen är ett viktigt led i att stärka det områdesbaserade arbetet genom att utreda möjligheter för ideell sektor att vara del i arbetet med att motverka rekrytering till

gängkriminalitet. Ansvar för insatsen ges till socialnämnd Sydväst och idrotts- och föreningsnämnden utifrån deras omfattande samarbete med ideell sektor.

Insats 1:4 syftar till att möjliggöra för de regionala socialnämnderna att bedöma om insatserna som erbjuds idag möter målgruppens samtliga behov samt om verksamheten bedrivs i tillräcklig omfattning. Efter en analys kan de fyra nämnderna tillsammans besluta om en grundnivå av nödvändiga insatser och arbetsmetoder som ska finnas tillgängliga för målgruppen.

Den sista insatsen i fokusområdet tydliggör vikten av tydliga rutiner för hur orosanmälningar kopplade till kriminellt beteende ska hanteras inom socialtjänsten. Syftet med insatsen är att sådana orosanmälningar ska hanteras skyndsamt och inbegripa kontakt med vårdnadshavare. Detta för att minska möjligheten för de kriminella gängerna att växa.

Komplettering av fokusområde

Enligt beslutet i kommunstyrelsen fick stadsledningskontoret i uppdrag att komplettera Fokusområdet med Insatser riktade till målgruppen som är gängkriminell eller riskerar att rekryteras till kriminalitet med ytterligare en insats som avser socialförvaltningarnas kontinuerliga närvaro vid förskolor och skolor med särskilda behov. Syftet var att på plats arbeta med de som riskerar att rekryteras till kriminalitet eller som redan är del av ett kriminellt nätverk. Dessa tillägg har gjorts inom det som i det reviderade förslaget till plan är Fokusområde 2: Insatser riktade till målgruppen som är gängkriminell eller riskerar att rekryteras till kriminalitet.

Insatserna innebär ett utökat stöd till stadens förskolor och grundskolor genom att stödja de barn, ungdomar och deras föräldrar där det finns oro för normbrytande beteende som kan leda till kriminalitet. Stödet syftar, utöver en trygg skolgång, även till en ökad måluppfyllelse i skolan för barn och ungdomar.

Det första tillägget innebär att förskolenämnden ska inrätta fyra sociala förskoleteam, ett i varje utbildningsområde. I uppdraget ingår att utreda möjligheten att förskoleteamens arbete även ska omfatta förskolor med andra driftsformer. Det andra tillägget ska öka socialförvaltningarnas kontinuerliga närvaro och arbete vid skolor med särskilda behov för att på plats arbeta med de som riskerar att rekryteras till kriminalitet eller redan är gängkriminella. Insatserna är ett komplement till redan pågående arbete, såsom Skolan som arena och Lights on. Socialnämnderna är ansvariga för insatsen men ett nära samarbete bör ske med grundskolenämnden. Insatsen är en konkretisering av fokusområde 3 i Göteborgs stads föreslagna handlingsplan för att inga områden ska vara särskilt utsatta 2025.

Ansvar för insatserna i handlingsplanen

I fördelningen av ansvar i handlingsplanen har stadsledningskontoret utgått från de uppgifter och verksamhetsområden som stadens nämnder har i sina respektive reglementen samt vilken nämnd som har störst påverkan på framdriften av insatsen. Ambitionen har varit att tydliggöra vilken nämnd som ansvarar för insatsen, även om samtliga insatser kräver en aktiv medverkan från andra nämnder och styrelser. Samtliga nämnder har enligt första kapitlet §7 i ansvar att vid beslut och utövande av uppdrag värna ett hela-staden-perspektiv.

Nämnderna har även ansvar för att samråda med och aktivt söka samverkan med andra nämnder och styrelser när de egna besluten och det egna agerandet påverkar andra eller när det är nödvändigt för att uppnå helhetssyn i genomförandet av kommunfullmäktiges visioner och mål.

Enligt reglementena för stadens socialnämnder Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst ansvarar de inom respektive stadsområde för de uppgifter som ankommer på kommunen inom verksamhetsområde individ- och familjeomsorg. Individ- och familjeomsorgens uppgifter fokuserar på socialtjänstlagens grupper; barn och unga, missbrukare, brottsoffer samt personer som vårdar eller stödjer en närstående inom dessa grupper. Med beaktande av befolkningens behov och kännedom om lokala förhållanden ska de fyra socialnämnderna utifrån sitt verksamhetsansvar även vara en aktiv part när det gäller insatser inom trygghetsarbete, krisstöd, sociala erfarenheter i samhällsplaneringen, folkhälsoarbete och samverkan med civilsamhället.

Nämnderna har därutöver ett lokalt samordningsuppdrag i förhållande till andra nämnders och styrelser medverkan inom sitt respektive stadsområde avseende dessa områden. Arbetet med att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen är en viktig del av stadens trygghetsarbete. För att möjliggöra samverkan och samordning inom bland annat trygghetsarbetet har majoriteten av stadens nämnder i reglementena fått ett tydligt ansvar att vara en aktiv part.

Stadsledningskontorets bedömning

Stadsledningskontoret har beaktat och värderat synpunkterna från remissinstanserna som består av nämnder, styrelser och externa intressenter. Samtliga nämnder och styrelser har tillstyrkt förslaget på handlingsplan. De synpunkter som inkommit berör framför allt att insatserna är otydliga gällande syfte, innehåll och ansvar.

Stadsledningskontorets bedömning är att det nya förslaget omhändertar flertalet av de synpunkter som inkommit i remissvaren. Handlingsplanen har ett tydligare fokus på indikerade insatser riktade till målgruppen. Samtliga insatser har förtydligats gällande syfte, innehåll och ansvar. Vikten av samordning och samverkan har förstärkts i några av insatserna.

Stadsledningskontoret instämmer i det flera remissinstanser framfört, att det också måste finnas ett fokus på främjande och förebyggande arbete för att motverka gängkriminalitet, nyrekrytering och parallella samhällsstrukturer. Stadsledningskontoret bedömer att det reviderade förslaget på handlingsplan, tillsammans med andra styrande dokument inom det trygghetsfrämjande och brottsförebyggande området, kommer att bidra till att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen i Göteborg. Det bedöms även viktigt att genomförandet av handlingsplanen förhåller sig till de främjande och generella insatser som redan pågår inom stadens verksamheter.

Med de nya revideringar som gjorts bedömer stadsledningskontoret att beslutspunkterna och inriktningen i återremissyrkandet har omhändertagits. Bedömningen är även att de utpekade ansvarerna är tydliga utifrån nämndernas reglementen med hänsyn tagen till att flera av stadens nämnder och styrelser behöver vara aktiva i arbetet med att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen.

Stadsledningskontoret föreslår kommunstyrelsen att förslaget till handlingsplan för att stoppa nyrekrytering, gängkriminalitet och utvecklingen av parallella samhällen remitteras till socialnämnderna Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst, grundskolenämnden, förskolenämnden samt idrott- och föreningsnämnden.

Christina Eide

Eva Hessman

Direktör Utveckling av stadens
verksamheter

Stadsdirektör